

რეზიუმე

Summary

ბიზნესის სახეობათა შორის სრულიად განსაკუთრებული ადგილი უჭირავს მცირე ბიზნესს, მენარმოებას, რომელიც შორეულ წარსულში იღებს სათავეს. აღსანიშნავია ის გარემოება, რომ მცირე ბიზნესის დაჩქარებულ განვითარებას ხელს უწყობს ის თვისებები რაც მისთვის შიგნიდანაა დამახასიათებელი, კერძოდ, მცირე საწარმოები უზრუნველყოფენ რესურსწარმოების განვითარებას, ახორციელებენ ოპერატიულ მენეჯმენტს და ეკონომიას აღწევენ მმართველობით ხარჯებში, ახასიათებთ ძირითადი კაპიტალის განახლების, ახალი ტექნოლოგიების დანერგვის სისწრაფე, ვიწრო სპეციალიზაციის გზით ახერხებენ შრომის მწარმოებლურობის ზრდას აქეთ ადგილობრივი პირობების მიმართ სწრაფი ადაპტაციის უნარი, ახასიათებთ კაპიტალის სწრაფი ბრუნვადობა, უზრუნველყოფენ ახალი სამუშაო ადგილების შექმნას.

საქართველოს გაჩნია წარმოების ძირითადი ფაქტორები— მდიდარი ბუნებრივი რესურსები, ინტელექტუალური და ინოვაციური პოტენციალი, მაგრამ ეს არაა საკმარისი ეროვნულ და მსოფლიო ბაზარზე კონკურენციის გასაწევად. მაგალითად, იმისათვის, რომ ეროვნული დანახარჯი იყოს მსოფლიო დანახარჯზე ნაკლები, აუცილებელია ბუნებრივ რესურსების ეკონომიკური მოხმარება, რისთვისაც საჭიროა წარმოების მთელი ციკლის ორგანიზება, ახალ ტექნოლოგიებსა და მათ შესაბამის ტექნოლოგიურ საფუძველზე.

საქართველოში ზოგიერთ სფეროში (ვაჭრობა, საერთო კომერციული მოღვაწეობა) მცირე ბიზნესი ვითარდება საკმაოდ სწრაფად, აგროვებენ დიდ კაპიტალს და პრინციპში არც საჭიროებენ სპეციალურ სახელმწიფოებრივ დახმარებას, მაშინ, როდესაც საწარმოო და ინოვაციურ სფეროებს, განსაკუთრებით პერიფერიებში, რომლებიც განვითარების პოტენციალს ფლობენ, ხელისუფლების ხელშეწყობა სჭირდება. დიდი მნიშვნელობა აქვს თუ როგორია მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარების საერთო პროგრამა, რომელიც ეკონომიკური პოლიტიკის ერთერთი მნიშვნელოვანი ნაწილია.

The development problems of Small and Medium Business in Georgia

Guguli kurashvili, professor

A special place occupies small business, Entrepreneurship, between type of business, which is rooted in the distant past. It should be noted, that accelerated development of small business favors its own features, typical for him from the inside business. In particular, small enterprises provide resource production development. They implement operational management and achieved saving in administrative costs, characterized by major capital renewal, Rapid introduction of new technologies, through narrow specialization they have grown their labour productivity. They have quick adaptation to local conditions, characterized by rapid turnover of capital, they provide new jobs.

Georgia has the main factors of production : Natural resources, intelligent and innovative potential, but it is not enough to rival the national and world markets. For example, in order that the national expenditure would be less than world expenditure, It is necessary to use natural resources in economic, and organize new technologies.

საბაზრო ურთიერთობათა სისტემის ერთერთი მნიშვნელოვანი რგოლია ბიზნესი, რომელიც მეურნეობის უძველესი სახეობაა. ესაა მოსახლეობის ფართო ფენებისათვის მეურნეობრივი ნიჭის და შესაძლებლობათა გამოვლენის, გამოცდის, საკუთარი მაღალშემოსავლიანი საქმის წამოწყება— გაშლის ფართო სარბიელისა და მატერიალური კეთილდღეობის მიღწევის განსაკუთრებული წყარო. ბიზნესი განსაზღვრავს ადამიანის ცხოვრების წესს და ფასეულობათა სისტემას, ქმნის მისი თავისუფალი ქცევის და აზროვნებისათვის მყარ მატერიალურ და სულიერ საფუძველს.

ყურადღება მინდა გავამახვილო მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარების პრობლემებზე საქართველოში.

ბიზნესის სახეობათა შორის სრულიად განსაკუთრებული ადგილი უჭირავს მცირე ბიზნესს, მენარმოებას, რომელიც შორეულ წარსულში იღებს სათავეს. აღსანიშნავია ის გარემოება, რომ მცირე ბიზნესის დაჩქარებულ განვითარებას ხელს უწყობს ის თვისებები რაც მისთვის შიგნიდანაა დამახასიათებელი, კერძოდ, მცირე საწარმოები უზრუნველყოფენ რესურსწარმოების განვითარებას, ახორციელებენ ოპერატიულ მენეჯმენტს და ეკონომიას აღწევენ მმართველობით ხარჯებში, ახასიათებთ ძირითადი კაპიტალის განახლების, ახალი ტექნოლოგიების

დანერგვის სისწრაფე, ვინრო სპეციალიზაციის გზით ახერხებენ შრომის მწარმოებლურობის ზრდას აქვთ ადგილობრივი პირობების მიმართ სწრაფი ადაპტაციის უნარი, ახასიათებთ კაპიტალის სწრაფი ბრუნვადობა, უზრუნველყოფენ ახალი სამუშაო ადგილების შექმნას.

მცირე ბიზნესი მრავალგანზომილებიანი ცნებაა. იგი შეზღუდული მასშტაბით ხორციელდება და ინდივიდთა ან მენარმეთა მცირე ჯგუფის სამენარმეო საქმიანობას ემყარება მიუხედავად იმისა, რომ მცირე ბიზნესი მეურნეობის მრავალ სფეროში პროდუქციის წარმოებასა და რეალიზაციასთან დაკავშირებულ სამენარმეო საქმიანობის მრავალ სახეობას მოიცავს, უმეტესად ვაჭრობისა და მომსახურების სფეროსთვისაა დამახასიათებელი.

მცირე ბიზნესის უპირატესი მიზანი მოგების მაქსიმიზაციაა, მაგრამ მისი რეალიზაციისათვის დამახასიათებელია რიგი თავისებურებები:

— მსხვილ ბიზნესთან შედარებით საერთო ეროვნული ეკონომიკური კეთილდღეობა, მოსახლეობის ფართო ფენების სოციალური დაცულობა და საზოგადოებრივი განვითარების სტაბილურობა;

— დიდ როლს ასრულებს მეურნეობის სახვადასხვა დარგებისა და სექტორების ურთიერთშეწყობილ განვითარებაში;

— მსხვილი, საშუალო და მცირე ბიზნესის ურთიერთზეგავლენა და თანამშრომლობა ხელსაყრელ პირობებს ქმნის თითოეულ სფეროში მატერიალური, შრომითი და ინტელექტუალური რესურსების, გამოყენებისათვის, პროდუქციის მიწოდებასა და მოთხოვნაში სწრაფი რეაგირებისათვის;

— თავისუფალია კონკურენტული ბიზნეს გარემოს უზრუნველყოფის და მისი ჰარმონიზაციის თვალსაზრისით;

— უზრუნველყოფს შრომით საქმიანობასთან დაკავშირებულ ე.წ. არამატერიალურ სოციოკულტურულ და ფსიქოლოგიურ ფასეულობათა რეალიზაციას, რაც განსაზღვრავს მცირე ბიზნესის ფუნქციების ჩამოყალიბებას.

საქართველოში მცირე მენარმეობის პრიორიტეტული ფუნქციებია:

1. ეკონომიკურად აქტიური მოსახლეობის რაც შეიძლება მეტი რაოდენობით დასაქმება;

2. მოსახლეობის შემოსავლის გადიდება;

3. დემოგრაფიული მდგომარეობის გაუმჯობესება;

4. საშუალო ფენის ჩამოყალიბება;

5. მიგრაციული პროცესების შენელება.

ჩვენს ქვეყანას გაჩნია წარმოების ძირითადი ფაქტორები — მდიდარი ბუნებრივი რესურსები, ინტელექტუალური და ინოვაციური პოტენციალი, მაგრამ ეს არაა საკმარისი ეროვნულ და მსოფლიო ბაზარზე კონკურენტურობის გასაწევად. მაგალითად, იმისათვის, რომ ეროვნული დანახარჯი იყოს მსოფლიო დანახარჯზე ნაკლები, აუცილებელია ბუნებრივ რესურსების ეკონომიკური მოხმარება, რისთვისაც საჭიროა წარმოების მთელი ციკლის ორგანიზება,

ახალ ტექნოლოგიებსა და მათ შესაბამის ტექნოლოგიურ საფუძველზე.

მენარმეობის სახელმწიფოებრივი რეგულირება წარმოადგენს ეკონომიკურ, სოციალური, ორგანიზაციული, საკანონმდებლო და პოლიტიკური უზრუნველყოფის სისტემას რომელიც ქმნის თანამედროვე მენარმეობის ფორმების და მდგრადი განვითარების პირობებს. სახელმწიფო მენარმეობის ფორმირების პერიოდში ასრულებს შემდეგ ფუნქციებს:

1. სახელმწიფოს მიერ თანამედროვე მენარმეობის სუბიექტების ფორმირება. ამისათვის ის უზრუნველყოფს მენარმეობის ეკონომიკურ თავისუფლებას და ქვეყნის ეკონომიკურ სივრცეში ქმნის თანასწორ :თამაშის წესებს”, აყალიბებს მენარმეობის სტიმულირების ეკონომიკურ მექანიზმებს, არეგულირებს საგადასახადო, საკრედიტო, სადაზღვევო და სხვა სისტემებს.

2. კონკრეტული გარემოს შექმნა, რომელიც ხელს უწყობს კონკურენტული უპირატესობების უზრუნველყოფას ტექნოლოგიების მუდმივი განახლებით, ინოვაციური მენეჯმენტის და მარკეტინგის დანერგვის, მენარმის ინოვაციური და სარისკო შესაძლებლობების სრული რეალიზაციის, რაციონალური პრივატიზაციის და ანტიმონოპოლიური პოლიტიკის კარგად შემუშავებული ეფექტური მექანიზმის ხარჯზე.

3. მენარმეობის ორგანიზაციული და საბაზრო ინფრასტრუქტურის ფორმირება. დღეისათვის გარკვეულწილად წყდება მცირე ბიზნესის ინფრასტრუქტურის შექმნის მიზნით სახელმწიფო მხარდაჭერის პრობლემა მცირე საწარმოების ინფრასტრუქტურა. უნდა ინტეგრირდეს ზოგადად სამენარმეო საქმიანობის მასშტაბის სიდიდის მიუხედავად .

4. მოცემული პროცესის სოციალური ორიენტაციის უზრუნველყოფა. ამ ფუნქციის შესრულება საჭიროებს სამენარმეო სტრუქტურის ყურადღებას არა ეკონომიკური, არამედ სოციალური ეფექტის მიღწევის მიზნით. მენარმეობის შინაარსის და როლის სწორი გაგება ითხოვს სახელმწიფო რეგულირებისაგან ინოვაციური ტიპის წარმოების სტიმულირებას, კონკურენტურობის განვითარებას. ეს ზრდის ეროვნული ეკონომიკის განვითარების დონესა და დინამიურ მდგრადობას.

რაც შეეხება მცირე და საშუალო ბიზნესის წვლილს, მათი განვითარების ტენდენციებს დღემდე, სტატისტიკური მონაცემების საფუძველზე წარმოადგენთ და დინამიკაში არსებული მასალების საფუძველზე მივიღებთ რეალურ სურათს.

	2009	2010	2011	2012	2013	I 2014	II 2014	III 2014	IV 2014	I 2015	
ბრუნვა, მლნ.ლარი	19650.7	20302.2	24400.7	36726.2	42048.0	44327.9	9999.2	11080.0	12075.1	12986.9	11027.0
გამომშვებული პროდუქცია, მლნ. ლარი	10248.4	11003.1	13303.7	19239.9	23096.0	23553.6	5017.6	5682.9	6404.8	6836.8	5613.8
დამატებული ღირებულება, მლნ. ლარი	5162.6	5464.1	6703.2	9253.7	11190.7	12139.1	...	...	...	...	...
შუალედური მოხმარება, მლნ. ლარი	5085.8	5539.0	6600.5	9986.3	11905.3	11414.5	...	...	...	...	...
ფიქსირებული აქტივები, მლნ.ლარი	9257.1	12025.8	13386.1	15538.7	18625.8	20346.4	...	...	...	...	...
დასაქმებულთა რაოდენობა, კაცი	349250	387463	397806	503236	534397	550885	495713	507610	520217	534952	545374
დასაქმებულთა საშუალო თვიური შრომის ანაზღაურება, ლარი	519.8	538.1	592.7	622.6	714.3	760.1	779.1	856.1	887.5	980.5	851.7

მთლიანი ეროვნული შემოსავალი

	2010	2011	2012	2013	I 14*	II 14*	III 14*	IV 14*	2014*	I 15*
მთლიანი ეროვნული შემოსავალი (მეშ), მლნ.ლარი	20102.8	23631.7	25925.6	26340.7	6136.8	7048.3	7461.7	8272.3	28919.0	6758.2
მეშ ერთ სულზე, ლარი**	4531.3	5287.7	5764.3	5874.6	1366.6	1569.6	1661.7	1842.2	6440.0	1812.1
მეშ, მლნ. აშშ დოლარი	11277.2	14016.1	15700.5	15835.3	3507.8	3999.2	4275.5	4580.7	16376.8	3260.2
მეშ ერთ სულზე, აშშ დოლარი**	2542.0	3136.1	3490.9	3531.7	781.2	890.6	952.1	1020.1	3647.0	874.2

საქართველოში მცირე და საშუალო მეწარმეობის ხელშეწყობისათვის კიდევ ბევრია გასაკეთებელი, კერძოდ, საკმაოდ ხშირია შემთხვევები, როდესაც ახლადშექმნილ საწარმოები საქმიანობის დაწყებამდე ლიკვიდაციას განიცდიან, იგივე ემართება ბევრ ფუნქციონირებად ერთეულებს, ძირითადად ფინანსური სიძნელეების მოტივით. აღსანიშნავია ისიც, რომ ძალიან დაბალია მცირე საწარმოების განვითარების ტემპი მრეწველობაში, რა უმეტესად განპირობებულია მათი პროდუქციის დაბალი კონკურენტუნარიანობით და არასაკმარისად განვითარებული შიდა მოთხოვნით. კვლავ არის და ბოლომდე არ აღმოიფხვრა საგადასახადო პრესი.

საქართველოს უპირველესად ესაჭიროება სახელმწიფო რეგულირების მიმართულებები, რო-

გორიცაა მეწარმეობის საკადრო უზრუნველყოფა, სამეწარმეო საქმიანობის საგარეო ეკონომიკური მხარდაჭერა, მეწარმეობის რეგულირების სახელმწიფო სტრუქტურების ეკონომიკური პოტენციალი და სხვ.

საქართველოში ზოგიერთ სფეროში (ვაჭრობა, საერთო კომერციული მოღვაწეობა) მცირე ბიზნესი ვითარდება საკმაოდ სწრაფად, აგროვებენ დიდ კაპიტალს და პრინციპში არც საჭიროებენ სპეციალურ სახელმწიფოებრივ დახმარებას, მაშინ, როდესაც საწარმოო და ინოვაციურ სფეროებს, განსაკუთრებით პერიფერიებში, რომლებიც განვითარების პოტენციალს ფლობენ, ხელისუფლების ხელშეწყობა სჭირდება.

დიდი მნიშვნელობა აქვს თუ როგორია მცირე და

საშუალო ბიზნესის განვითარების საერთო პროგრამა, რომელიც ეკონომიკური პოლიტიკის ერთერთი მნიშვნელოვანი ნაწილია.

მენარმეობის განვითარებისას ერთერთი უპირველესი პირობა საგადასახადო პოლიტიკის სწორად გატარებაა, რომელიც სახელმწიფო ბიუჯეტში იურიდიული და ფიზიკური პირების მიერ კანონმდებლობის მიხედვით საგადასახადო განაკვეთების შესაბამისად შევსების წყაროს წარმოადგენს. გადასახადის ფუნქციებია:

- ფისკალური ფინანსური შემოსავლების შევსება;
- ეკონომიკური (მასტიმულირებელი);
- ხელი შეუწყოს ქვეყნის ეკონომიკურ განვითარებას;
- რეგულირების (სოციალური)— ახდენს შემოსავლების პროგრამულ გადანაწილებას.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. მაკაროვი შ, ნაცვლიშვილი ი. მცირე ბიზნესის მართვა, ტექნიკური უნივერსიტეტი, თბ. 2008.
2. შენგელია თ. თანამედროვე ბიზნესის საფუძვლები, ნან.1 თბ. 2007
3. [www. Geostat.ge](http://www.Geostat.ge)